

(เริ่มทำวิทยานิพนธ์ เมื่อเดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๒)	๒๕๕๒									๒๕๕๓	๒๕๕๔				
	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.-ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.
๔.เก็บรวบรวม ข้อมูลจาก การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และ ลงภาคสนาม															
๕.วิเคราะห์ข้อมูล จัดทำรูปเล่ม และ แก้ไขปรับปรุง															
๖.นำเสนอผลงาน วิทยานิพนธ์															

๓.๒ แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร โดยศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย บทความ เอกสาร และวีดิทัศน์ ซึ่งแหล่งข้อมูลในการศึกษาได้แก่

๑. สำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
๒. สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
๓. สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา
๔. สถาบันทักษิณคดี มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา
๕. ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๖. หอสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๗. หอสมุดคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาพัฒนาการของการแสดงโนราสายซุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

๓.๓.๑ การค้นคว้าเอกสาร

การสืบค้นข้อมูลผู้วิจัยได้สืบค้นข้อมูลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติการแสดงโนรา และการแสดงโนราของสายซุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) โดยรวบรวมข้อมูลจาก หนังสือ เอกสาร ทางวิชาการ บทความทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเอกสารอื่นๆ ได้แก่

๓.๓.๒ เอกสาร ตำราทางวิชาการ

๑. หนังสือโนรา ของผู้ช่วยศาสตราจารย์สาโรช นาคะวิโรจน์ วัฒนธรรมไทย กล่าวถึงความเป็นมาของโนราในสังคมภาคใต้ โอกาสในการแสดง องค์ประกอบ ขั้นตอนการแสดง การแต่งกาย และรูปแบบของการแสดง

๒. หนังสือ ดนตรีโนรา ของควน ทวนยก กล่าวถึง ประวัติเครื่องดนตรีและวิธีการบรรเลงดนตรีพื้นบ้านโนรา

๓. โนรา ของอุดม หนูทอง กล่าวถึง ตำนานโนรา ๕ กระแส และที่มาของโนราเกิดจากพิธีกรรมและมาเป็นการแสดงเพื่อความบันเทิง กล่าวถึง สายตระกูลโนราที่สำคัญของภาคใต้

๔. หนังสือ พุ่มเทวา ที่ระลึกงานเชิดชูเกียรติศิลปินภาคใต้ซุนอุปถัมภ์นรากร ของสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ กล่าวถึง ประวัติท่านซุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่ม เทวา) ความเป็นมาของโนรา องค์ประกอบของโนรารุ่นเก่า การแสดงโนราจากอดีตจนถึงปัจจุบัน พิธีกรรมที่นำศึกษาในโนราลงครู

๕. รายงานโครงการสืบสานวัฒนธรรมทักษิณ กองทุน สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ กล่าวถึงประวัติซุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่ม เทวา) จุดเริ่มต้นของโนราสายซุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) ในสถาบันการศึกษา

๓.๓.๓ งานวิจัยและวิทยานิพนธ์

๑. โนราตัวอ่อน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดย ธรรมนิตย์ นิคมรัตน์ กล่าวถึงการแสดงโนรา

ในรูปแบบต่างๆ ประวัติการรำประสมท่าโนรา โดยเน้นศึกษาทัศนคติแนวคิดในการรำประสมท่าตัวอ่อน รวมถึงขั้นตอนและวิธีการฝึกการประสมท่าตัวอ่อน

๒.โนราหญิง วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดย อรวรรณ สันโลหะ กล่าวถึง ประวัติ และพัฒนาการการรำโนราหญิง เน้นแนวคิดการรำประสมท่าของโนราหญิง

๓. การศึกษาเปรียบเทียบท่ารำเพลงครูของโนรา ๕ ท่าน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดย สมโภชน์ เกตุแก้ว กล่าวถึงประวัติและการรำท่าครูของครูโนรา ๕ ท่าน โดยเปรียบเทียบ ท่ารำ และกระบวนรำ

๔.โนรา:การรำเขียนพรายเหยียบลูกมะนาว วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดย สุพัฒน์ นาคเสน กล่าวถึงการแสดงโนราในพิธีกรรม การแสดงโนราลงครู โดยเน้นการรำเขียนพรายเหยียบลูกมะนาว

๕. โนราในสถาบันการศึกษา วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดย รวิศรา ศรีชัย กล่าวถึงความเป็นมาของโนราในสถาบันการศึกษา และพัฒนาการการแสดงโนราในสถาบันการศึกษา จังหวัดสงขลา

๓.๓.๔ การสังเกตการณ์

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลรูปแบบและวิธีการแสดง โดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมดังนี้

การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยศึกษาท่ารำ องค์ประกอบของการแสดง ขั้นตอนการแสดง และรูปแบบของการแสดงของการแสดงโนราสายขุนอุปถัมภ์ภักกร(พุ่ม เทวา) ในโอกาสต่างๆ ดังนี้

๑. การประกอบพิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก ของคณะโนราประเสริฐน้อยระเบียบศิลป์ ศ.ขุนอุปถัมภ์ภักกร(พุ่ม เทวา)และอาจารย์พรหม ปานมา โดยนายประเสริฐ คงนวล เป็นนายโรง ณ ตำบลเค็ง อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช ในวันที่ ๒๒-๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓

๒. การประกอบพิธีกรรมโนราโรงครูเล็ก ของโนราประเสริฐ คงนวล หลานศิษย์ ท่านขุนอุปถัมภ์ภักกร(พุ่ม เทวา) ณ บ้านดอนหลา อำเภอดอนขง จังหวัดพัทลุง ในวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๓

๓. ชมการฝึกซ้อมการทำบท ดอกมาลา ของนักศึกษาศาสาศิลป์ปะการแสดง มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา ฝึกซ้อมโดย อาจารย์ธรรมนิตย์ นิคมรัตน์

๔. ชมการแสดงโนราทำบท ของคณะโนรามหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา ณ เวทีตลาดน้ำคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา วันที่ ๑๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓

๕. ชมการแสดงโนราออกพราน-ทาสี ของคณะโนรามหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา ณ เวทีตลาดน้ำคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา วันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓

๖. ชมการฝึกซ้อมการแสดงโนราบันเทิง ชุด การรำประสมท่า ของนักศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จังหวัดสงขลา

๗. ชมการแสดงโนราบันเทิง ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จังหวัดสงขลา

๘. การประกอบพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ ครอบเทริดผูกผ้าใหญ่ ของคณะโนรามหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์สาโรช นาคะวิโรจน์ ณ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา วันที่ ๑๙-๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

๙. ชมการประกวดโนราสร้างสรรค์ งานวัฒนธรรมสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

๑๐. ชมการประกอบพิธีกรรมโนราโรงครูใหญ่ ของโนราประจวบ ณ หมู่บ้าน ปากรอก อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา

๑๑. ชมการแสดงโนราโรงครูใหญ่ จัดโดยโรงเรียนสงขลาวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

๑๒. ชมการแสดงโนราบันเทิง ของโนราไชน้อย จังหวัดสงขลา

๑๓. ร่วมสังเกตการณ์ ตลอดโครงการฝึกหัดโนรา ในโครงการโนราภาคฤดูร้อน โดย อาจารย์ธรรมนิตย์ นิคมรัตน์ จัดโดยคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา เมื่อวันที่ ๑๔-๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓

๑๔. ร่วมสังเกตการณ์ ตลอดโครงการ ในโครงการฝึกโนราเยาวชน โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาโรช นาคะวิโรจน์ และอาจารย์ธรรมนิตย์ นิคมรัตน์ จัดโดย องค์การบริหารส่วนตำบลควนขนุน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เมื่อวันที่ ๑-๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

๓.๓.๕ การบันทึกภาพ

ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกภาพนิ่ง เพื่อใช้ประกอบในการวิเคราะห์การแสดงโนราสาย ชุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่ม เทวา) ในการลงพื้นที่ คือ การแสดงโนราโรงครูเล็ก ของ นายประเสริฐ คง นวล การแสดงโนราโรงครูใหญ่ ของผู้ช่วยศาสตราจารย์สาโรช นาคะวิโรจน์ การแสดงโนราทำบท

และการออกพราน-ทาสี ของคณะโบราณมหาวิทยาลัยทักษิณ การฝึกโนรา ในโครงการฤดูร้อน โดย อาจารย์ธรรมนิตย์ นิคมรัตน์ จัดโดยคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ การฝึกโนรา ในโครงการเยาวชนฤดูร้อน โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์สาโรช นาคะวิโรจน์ และอาจารย์ธรรมนิตย์ นิคมรัตน์ จัดโดยองค์การบริหารงานส่วนตำบล อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

๓.๓.๖ การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ลูกศิษย์ในสายชุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่ม เทวา) บุคคลในท้องถิ่น ด้วยวิธีการบันทึกลงในแถบบันทึกเสียง และวิดีโอ ตามความเหมาะสม เพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นให้ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาโรช นาคะวิโรจน์ นายโรงโนราคณะวิทยาลัยครูสงขลา ลูกศิษย์ชุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) รุ่นที่ ๒ เป็นผู้ให้ความรู้เรื่องประวัติความเป็นมาของการแสดงในสายชุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) ลำดับสายตระกูล องค์ประกอบและขั้นตอนการแสดงของโนราสายชุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา)

๒. อาจารย์ธรรมนิตย์ นิคมรัตน์ ประธานหลักสูตรศิลปะการแสดงพื้นบ้านโนรา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา เป็นนายโรงโนราคณะมหาวิทยาลัยทักษิณ หลานศิษย์ท่านชุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) เป็นผู้ให้ความรู้เรื่องประวัติการแสดงโนรา ความเป็นมาของโนราสายชุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) องค์ประกอบการแสดงโนรา ขั้นตอนการแสดงโนรา การฝึกหัดโนรา และวิธีการรำโนรา

๓. นายประเสริฐ คงนวล นายโรงโนราคณะประเสริฐน้อยระเบียบศิลป์ ศ.ชุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) และอาจารย์พรหม ปานมา เป็นหลานศิษย์ของชุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) เป็นผู้ให้ความรู้เรื่องการประกอบพิธีกรรมโนราโรงครู องค์ประกอบ ขั้นตอนพิธีกรรม และการแสดงโนราโรงครู ความเป็นมาของการแสดงโนราสายชุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) การแสดงโนราเดินโรง

๔. นายสวัสดิ์ ช่วยพูนชู นายโรงโนราคณะสวัสดิ์ละอองศิลป์ หลานศิษย์ของชุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) เป็นผู้ให้ความรู้เรื่องการแสดงโนราสายชุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่ม เทวา) ช่วงที่ ๒

๕. อาจารย์จิณฉิมพงษ์ อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ลูกศิษย์รุ่นที่ ๒ ของขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) ให้ความรู้เรื่องการแสดงโนราสายขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) ช่วงที่ ๕ และบริบททางสังคมภาคใต้ในช่วง พ.ศ. ๒๕๑๒-๒๕๑๕

๖. อาจารย์ชรินทร์ มุลสังข์ หลานศิษย์ของขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) เป็นลูกศิษย์ของผู้ช่วยศาสตราจารย์สาโรช นาคะวิโรจน์ ให้ความรู้เรื่องการแสดงโนราในช่วงที่ ๕ ของผู้ช่วยศาสตราจารย์สาโรช นาคะวิโรจน์

๗. อาจารย์โอภาส อิศโม ประธานโปรแกรมนาฏศิลป์และการแสดง มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เป็นศิษย์ของอาจารย์สาโรช นาคะวิโรจน์ ให้ความรู้ในเรื่องการแสดงโนราช่วงที่ ๕ ของอาจารย์สาโรช นาคะวิโรจน์ และการแสดงโนราพิธีกรรม

๘. อาจารย์วิสิษฐา ศรีชัย ประธานหลักสูตรนาฏยรังสรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้ให้ความรู้เรื่อง โนราสายขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) ในสถาบันการศึกษา

๙. อาจารย์ภฤติยา ชูสงค์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้ให้ความรู้เรื่องการฝึกโนราในปัจจุบัน และเครื่องแต่งกายโนรา

๑๐. นายวิระเดช ทองคำ นายทับโนราคณะโนรามาวิทยาลัยทักษิณ ให้ความรู้เรื่องเครื่องแต่งกายโนรา และองค์ประกอบการแสดงโนราในปัจจุบัน

๑๑. อาจารย์นภาพร โกศลเหมมณี ข้าราชการบำนาญ นางรำโนราคณะโนราโรงเรียนสตรีฝึกหัดครูสงขลา ได้ให้ความรู้เรื่องขั้นตอนการแสดงโนราสายขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) ช่วงที่ ๔

๓.๓.๗ คำถามในการสัมภาษณ์

ก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ทุกครั้งผู้วิจัยจะตั้งคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์บุคคลดังกล่าว โดยผู้วิจัยจะใช้การตั้งคำถามแบบปลายเปิด ดังนี้

คำถามชุดที่ ๑

๑. แนวคิด และเป้าหมาย ในการแสดงโนราสายซุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา)
๒. ประวัติของซุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา)
๓. การแสดงโนราในปัจจุบันเป็นอย่างไร
๔. การฝึกสอนโนราในปัจจุบันเป็นอย่างไร

คำถามชุดที่ ๒

๑. ความเป็นมาของการแสดงโนราสายซุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา)
 - ลูกศิษย์ในสายซุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา)
 - ลักษณะเฉพาะของการรำโนราสายซุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา)
 - การแสดงโนราในช่วงต่าง ๆ
 - บทบาทของสมาชิกในคณะโนรา
 - ขั้นตอนในการแสดงโนราพิธีกรรม
 - ขั้นตอนในการแสดงโนราบันเทิง
๒. แนวคิดในการอนุรักษ์การแสดงโนรา

๓.๓.๘ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยเน้นการสัมภาษณ์จากผู้รู้และลูกศิษย์ในสายซุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลทางด้านประวัติความเป็นมา ขนบนิยม ความเชื่อ และแนวทางปฏิบัติในการแสดง ซึ่งการสัมภาษณ์แต่ละบุคคลจะได้ข้อมูล หรือประเด็นต่างๆที่มีแนวคิดที่แตกต่างกันออกไป ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบข้อมูลเพิ่มเติมนอกเหนือจากคำถามที่ได้สัมภาษณ์ไป ผู้วิจัยได้มีการบันทึกการสัมภาษณ์และถอดความของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นลายลักษณ์อักษร ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาโรช นาคะวิโรจน์ ลูกศิษย์รุ่นที่ ๒ ของขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา)
ผู้สัมภาษณ์	จตุติกา โกศลเหมมณี
เรื่อง	แนวคิดและเป้าหมายในการทำงานด้านโนรา ในฐานะเป็นนายโรงโนราของสายขุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่ม เทวา)
วันที่	วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๓ เวลา ๑๐:๐๐ – ๑๒:๐๐ น.
สถานที่	องค์การบริหารงานส่วนตำบลควนขนุน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

๑. แนวคิดในการทำงานด้านโนราของอาจารย์ ในฐานะที่เป็นนายโรงในสายขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) เป็นอย่างไร

เริ่มต้นจากใจรัก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ และในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ ท่านขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) ได้บอกฝากวิชาไว้ด้วย จึงเริ่มมองเห็นเป้าหมายว่าจะรักษาวิชาโนราของท่านขุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่ม เทวา) และในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้ตั้งคณะโนราวิทยาลัยครูสงขลาขึ้น ช่วงนี้ทำด้วยความสนุก ออกรำครั้งแรกที่ วัดเขาเจ็ยก คนดูชอบมาก จากนั้นก็ออกรำไปแถวลำปำรำไปจนถึงจังหวัดพัทลุง และตรัง จบสุดเขตอำเภอเมือง และในปีพ.ศ. ๒๕๑๘ ได้มีโอกาสรำออกทีวี ในรายการของอาจารย์สุทริวงค์ จึงเริ่มทำอย่างมีเป้าหมาย

ตั้งแต่เริ่มตั้งคณะโนราวิทยาลัยครูสงขลา ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ และได้ฝึกสอนโนราโดยให้ลูกศิษย์สายขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) ทุกคน เน้นเอกลักษณ์ของท่ารำ และลีลารำ ให้ยึดตรงนี้มาจนถึงปัจจุบัน

๒. ลูกศิษย์ที่รำแล้วยังรักษาเอกลักษณ์ของขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) มีใครบ้าง

แล้วแต่ ถ้าเขาชอบ เขาก็ทำเองของเขา เหมือนธรรมชาติ เริ่มต้นจากดูทีวี แล้วก็พยายามหัดรำ เมื่อผู้รับสมัครใจที่จะทำก็ทำได้ดี ท่านขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) เองก็เหมือนกันชอบ

โนรา ญาติก็พาไปฝึก ส่วนลูกศิษย์ในรุ่นแรกมี ดากลับ ตั้งคณะที่เขาปู่ อำเภอศรีบรรพต รำไม่ค่อยเหมือน ตาพลัด ตั้งคณะที่บ้านที่วัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ทำรำมีเค้าท่าขนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) ตาหืด เป็นนายโรงคณะพุ่มเทวาต่อจากท่านขุน ภายหลังมีชื่อเป็นคณะยกเจ็ดหาบ ส่วนตายก สอนโนราให้กับลูกชาย โนราสวัสดิ์ ทำรำก็เปลี่ยนไป เจตนาของครู ก็คือ ต้องรำให้เหมือน ส่วนศิษย์ในรุ่นหลัง อาจารย์จิณ ฉิมพงษ์ มีเอกลักษณ์ของท่านขุนชัดเจน แต่ปัจจุบันไม่ได้รำ สุขภาพไม่ดี เป็นหอบ

๓. ช่วงที่ท่านขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) มาสอน สอนอะไรบ้าง

อาจารย์สาโรจะสอนในช่วงโมงกิจกรรม และท่านขุนจะมาสอนในช่วงปิดเทอม มาสอนอยู่ประมาณ ๑๐ ปี สอนแม่ท่าต่างๆ และแม่บทโนรา

๔. การฝึกโนราในชั้นสูงขึ้น

ในการฝึกรำทำบทนั้น เป็นเรื่องที่ยากขึ้น ผู้รำโนราต้องมีความสามารถทั้งรำและทั้งร้อง เช่น ถ้าฝึกเด็ก ๑,๐๐๐ คน ทำบทได้ประมาณ ๒๐ คน

๕. อาจารย์มองโนราในปัจจุบันว่าเป็นอย่างไรบ้าง

ปัจจุบัน โนราต้องมีการผสมผสาน จึงจะอยู่ได้ ในที่นี้หมายถึง การนำเสนอ ไม่ใช่การประยุกต์

๖. แนวคิดในการอนุรักษ์โนรา อาจารย์มีความเห็นอย่างไร

จะต้องมีการร่วมมือกันหลายฝ่าย ๑. สถาบันการศึกษาสนับสนุน ๒. คุณครูที่เลี้ยงคอยดูแลประสานงานระหว่างศิลปินกับนักเรียน ๓. ผู้ปกครองสนับสนุน

ผู้ให้สัมภาษณ์	อาจารย์ธรรมนิตย์ นิคมรัตน์ ประธานหลักสูตรศิลปปะการแสดงพื้นบ้านโนรา เป็นหลานศิษย์ของท่านขุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่ม เทวา)
ผู้สัมภาษณ์	จตุติกา โทศลเหมมณี
เรื่อง	แนวคิดและเป้าหมายในการทำงานด้านโนราในฐานะนายโรงสายขุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่ม เทวา)
วันที่	วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓
สถานที่	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

๑. แนวคิดในการทำงานด้านโนราของอาจารย์ ในฐานะที่เป็นนายโรงในสายขุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่ม เทวา) เป็นอย่างไร

รักในครู ต้องการรักษาเอกลักษณ์ของครู เริ่มแรกตั้งใจฝึกเอกลักษณ์โนราของสายนี้หลัง ๆ ศึกษาดู เปิดมุมมองให้กว้างขึ้น โดยมีแนวคิดที่ว่า เราต้องเรียนรู้ของตัวเองให้ถ่องแท้ก่อน แล้วต้องหาคนสืบทอดให้ได้ก่อน ถือว่าต้องถ่ายทอดในสิ่งที่ตนเองได้มาทั้งหมด จะถือว่าปฏิบัติหน้าที่ได้ดี นอนตายตาหลับ ในเรื่องการสอนไม่เคยเก็บเงิน เพราะวิชาที่เรียนมาได้เคยต้องจ่ายเงิน นอกจากเป็นโครงการของหลวง ได้รับเงินก็แจกให้ลูกคู่

๒. สิ่งที่อาจารย์ได้รับจากอาจารย์สาโรช นาคะวิโรจน์

คือ อาจารย์สาโรช นาคะวิโรจน์จะย้ำแล้วย้ำอีก ให้รำเหมือนครูแล้วจะได้เอกลักษณ์จริง ๆ รำตามอย่างเดียว ปฏิบัติตามให้ถูกต้องแม่นยำ อีกเรื่องหนึ่งคือ การบริหารการจัดการเทคนิคในการนำโนราเข้าสู่หน่วยงาน และให้หน่วยงานนั้น ๆ เห็นความสำคัญของศิลปะโนรา อาจารย์สาโรช เป็นคนที่เข้ากับคนได้ง่าย มีความมั่นใจในการทำงาน รู้จักพูดคุย มีแนวคิดที่ต้องการเผยแพร่โนรามาก่อน เพราะคุณค่าที่ได้มากกว่าเงินที่ได้รับ

๓. อาจารย์ธรรมนิตย์ มีวิธีการถ่ายทอดอย่างไร

ใช้ทฤษฎีควบคู่ไปกับการปฏิบัติ จะเตรียมเอกสาร สมุด ข้อมูลอัดสำเนา ซีดี วีซีดี ไปสการ์ต ทุกอย่างที่จะเอื้อประโยชน์ให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้เร็ว รวมถึงการปลูกฝังเรื่อง ภาพถ่าย ที่เห็นได้ง่าย เมื่อเห็นแล้วและฝังลงไปในความรู้สึกของศิษย์ได้ อีกอย่างคือ จะฝึกให้เด็กเขียน องค์ความรู้ที่มีอยู่เก็บไว้เป็นหลักฐานพร้อมเผยแพร่ ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเอง อยู่เสมอ เช่น เกร็ดความรู้เรื่องโนรา เล็ก ๆ น้อยๆ การทำตำรา เรื่องการรำทำบท และบทที่นำมาใช้เป็นบทของตายก ชูบัว แต่นำมารำในรูปแบบของท่านขุน

๔. ปัจจุบันอาจารย์ถ่ายทอดอย่างไรบ้าง

ตอนแรก รับเฉพาะกลุ่ม ๔-๕ คน ไม่เกิน ๑๐ คน เน้นความเข้มแข็ง ปัจจุบันฝึกในโครงการ เป็นร้อยละ ได้คุณภาพน้อย องค์ความรู้สู่คนมาก แต่ศิลปะโนราลดน้อยลง มีหลักสูตรเบ็ดเสร็จ มีระยะเวลา ๓ วัน ๕ วัน ๗ วัน คือ ไปเป็นวิทยากร ๑ ปีไปบ้าง แต่กรณีแบบนี้ศิลปินไม่เกิด แต่สามารถสร้างงานให้ทีม

ถ้าเด็กเขาตั้งใจ เขาเลือกแล้ว ครูจะยินดีสอน ชอบด้วยใจ ครูไม่ได้อยู่ในชนบททำให้ไม่ได้ใกล้ชิดกับเด็ก เพราะถ้าในกรณีเด็กเล็กจะเพิ่มความผูกพันระหว่างครูกับเด็ก โดยทำความเข้าใจลักษณะนิสัยก่อน และรู้จักสรีระของเด็ก และตัดตัว ถึงจะฝึกทำพื้นฐาน เมื่อทำความเข้าใจแล้ว ก็จะสอดแทรกให้ตามความสนใจ สอนไม่เกิน ๑๐ คน ส่วนเรื่องการร้องจะแทรกให้ทีหลัง เน้น การรำเป็นอันดับแรก ส่วนเสียงมาที่สอง จะได้ช่วยพัฒนาไปด้วยกัน เมื่อสอนพื้นฐานหมดก็ จะรู้ว่า ควรสอนอะไรให้เหมาะสม ถ้าศิษย์มีความมุ่งมั่นก็จะสอนเชิงลึก ให้ออกงานบ่อย ๆ จะรู้จักนิสัยใจคอ ความอดทน ความไวใจแล้วจึงจะเห็นคุณค่าความสำคัญและหน้าที่ที่ตนเองต้อง ทำ สำหรับศิษย์บางคนใจร้อน รอวิชาไม่ไหวก็ไป บางคนอยู่ต่อ เมื่อเห็นความตั้งใจ ก็จะเติมให้ จาก รุ่นพี่รุ่นน้องในสาย การถ่ายทอดในชั้นสูง ต้องรู้จักวางตัว ปัจจุบันมี ๒ คน คือ วัฒนพล จาระโฮ ได้ลีลานายโรง และออกพราน และนายวิระเดช ทองคำ เป็นนายทับ ที่เข้าใจทำรำและ สามารถ ตีทับได้ลงตัวกับทำรำ

๕. เทคนิคในการถ่ายทอดของอาจารย์

คือ ให้ความละเอียดก่อน เก็บรายละเอียด แก้ไข จะไม่ให้ทำที่ไม่ถูกต้องออกไปเลย ผิดแล้วแก้ไขแล้วปฏิบัติซ้ำให้ความละเอียดรอบคอบ เอาใจใส่ ต้องตกแต่งให้เป็นแบบให้ดีทุกคน

ผู้ให้สัมภาษณ์ อาจารย์จิดน ฉิมพงษ์

ผู้สัมภาษณ์ จุติกา โกศลเหมมณี

เรื่อง แนวคิดในการทำงานโนราในฐานะเป็นศิษย์ในสายขุนอุปถัมภ์ภักดิ์รากร (พุ่ม เทวา)

วันที่ วันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๓

สถานที่ บ้านพักอาจารย์จิดน ฉิมพงษ์ อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑. อาจารย์เริ่มจำโนราเมื่อไหร่

เริ่มฝึกเมื่อพ.ศ. ๒๕๑๒ โดยฝึกเทอมละครึ่ง ช่วงปิดเทอมกลาง ประมาณ ๑๐ วัน ๑๐ คี้นแบบเข้มข้น โดยเริ่มจากฝึกสนุกสนาน ตลก จากนั้นก็แบ่งคนฝึกไปตามความถนัด โดยอาจารย์จิดน จำพระกับตลก เมื่อเริ่มทำงาน ที่โรงเรียนท่ามิหλά ก็ได้นำโนราไปฝึกให้กับนักเรียนที่นั่น และได้เข้ามาเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช ก็มาสอนโนรานั้นแหละ แนวคิดในการทำงาน คือ จำแล้วมีความสุข ได้ประโยชน์

๒. อาจารย์มีเทคนิคการถ่ายทอดอย่างไร

วงเหลี่ยมชัดเจน เบื้องต้นอย่างอื่นเหมือนกันหมด ส่วนการจำแม่ท่า ต้องเหมือนกันและสมดุล เมื่อสอนเสร็จแล้ว ก็จะคุยเรื่องคุณค่าของความเป็นคน

ผู้ให้สัมภาษณ์ นายสวัสดิ์ ช่วยพูนชู

ผู้สัมภาษณ์ จุติกา โกศลเหมมณี

เรื่อง แนวคิดในการจำโนรา ประวัติการแสดงของศิษย์รุ่นที่ ๑

วันที่ วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๓

สถานที่ บ้านพักนายสวัสดิ์ ช่วยพูนชู อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑. ตาสวัสดิ์ เริ่มรำโนรา ตั้งแต่เมื่อไหร่

เริ่มรำไปกับพ่อคือโนรายก ช่วยพูนชู และพาโรงต่อจากพ่อเมื่ออายุ ๒๓ ปี และได้ตั้งชื่อคณะว่า สวัสดิ์ละอองศิลป์ โดยรับงานโนราบันเทิง และโนราพิธีกรรม และรับเชิญให้ไปสอนที่วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช เมื่ออายุ ๖๒ ปี จนถึงปัจจุบัน ก็อายุ ๗๐ กว่าแล้ว

๒. ตาสวัสดิ์ แนวคิดในการรำโนรา และในการสอนอย่างไร

การรำโนราต้องฝึกซ้อมเป็นอย่างดี ถ้าหากไม่ซ้อม ก็ไม่ควรออกรำ โดยมีคติว่า “ให้เจ้าภาพรู้สึกไม่ดีกับเราเพียงคนเดียว ดีกว่าคนดูเป็นร้อยเสียความรู้สึกที่ได้ดูการรำโนราที่ไม่ดี”

๓. ในช่วงที่ตาสวัสดิ์ออกเดินโรงกับตายก เป็นอย่างไรบ้าง

ช่วงนั้น คณะโนราของพ่อ ได้รับฉายาว่า โนราเจ็ดหาบ เพราะมีเครื่องอุปกรณ์มาก ต้องใช้ลูกหามหลายคน คือมีการสร้างโรงแสดงโดยมีม่านกัน เป็นม่านวาด และมีหีบระย้า เป็นคณะแรกที่มีการทำโรงแบบนี้ อีกอย่างมีการเล่นเรื่องที่แตกต่างกันไปจากโนราคณะอื่น คือ บางเรื่องก็เอามาจากละครบ้าง คนดูชอบกัน เพราะเบื่อดีแล้ว

๓.๔. การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของการแสดงโนราในสายตระกูลขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) ขั้นตอนการแสดง และระเบียบปฏิบัติ และความเชื่อในการแสดงโนรา โดยการศึกษาสำรวจข้อมูลภาคสนามจากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการบันทึกภาพเป็นภาพนิ่ง และวิดีโอ แล้วนำข้อมูลนั้นมาจัดเป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกในการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแหล่งต่างๆ มาจัดเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์ได้ดังนี้

๓.๕.๑ การวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในด้านประเด็นเนื้อหา ประวัติความเป็นมาของการแสดงโนราในภาคใต้ การแสดงโนราในภาคใต้ ประวัติของขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) การแสดงโนราบันเทิงและการแสดงโนราพิธีกรรม ของ คณะโนราพุ่มเทวา และคณะโนราเจ็ดحاب บริบททางสังคมของภาคใต้ในช่วงสมัยต่าง ๆ ขนบนิยม ความเชื่อในการแสดงโนรา ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่นำไปสู่เนื้อหาในการศึกษา พัฒนาการของการแสดงโนราสายขุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่ม เทวา) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้ กำหนดไว้

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลภาคสนาม จากการ สัมภาษณ์ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบพัฒนาการ ของการแสดงโนราสายขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) ซึ่งการใช้วิธีการสัมภาษณ์จะทำให้ได้ข้อมูล ในเชิงลึก และทำให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ นอกจากการ สัมภาษณ์แล้วผู้วิจัยยังได้ทำการศึกษาขั้นตอนการแสดงโนราโรงครูเล็ก และโรงครูใหญ่ รวมถึง ขั้นตอน การแสดงโนราบันเทิงของโนราสายขุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่ม เทวา) และศึกษาการแสดง โนราของขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) การรำเขียนพรายเหยียบลูกมะนาวของผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาโรช นาคะวิโรจน์ การแสดงรำคล้องหงส์ และรำเขียนพรายเหยียบลูกมะนาวของ อาจารย์ธรรมนิษฐ์ นิคมรัตน์ จากวิดิทัศน์ และสามารถนำข้อมูลที่ได้มาเชื่อมโยงและลำดับข้อมูล ให้เข้าสู่ประเด็นเนื้อหาของการวิจัย

๓.๕.๓ นำข้อมูลที่จัดให้เป็นหมวดหมู่และเรียบเรียงข้อมูล โดยใช้การวิจัยเชิง พรรณนาและวิเคราะห์ สรุปรีบบเรียงเป็นลายอักษร โดยนำข้อมูลจากเอกสาร บทความ งานวิจัย และการสัมภาษณ์มาอ้างอิงเพื่อให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือ

๓.๖ การเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบการวิจัย โดยวิธีวิจัยเชิงพรรณนา และจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ ได้ศึกษามาสรุปรีบบเรียงเป็นลายลักษณะอักษรและจัดทำเป็นรูปเล่มวิทยานิพนธ์ ได้ดังนี้

๑. เข้าสอบโดยเสนอหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์พร้อมทั้งนำคำแนะนำจาก คณะกรรมการมาปรับปรุงงานวิจัย

๒. จัดทำงานวิจัยเป็นรูปเล่มมี ๕ บท

บทที่ ๑ บทนำ

- ๑.๑ .ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
- ๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย
- ๑.๓ ขอบเขตการวิจัย
- ๑.๔ วิธีดำเนินการวิจัย
- ๑.๕ คำจำกัดความที่ใช้ในวิจัย
- ๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ ๒ โนราในสังคมภาคใต้และโนราสายซุนอุปลัมภันธกร(พุ่ม เทวา)

๒.๑ ความเป็นมาของโนราในสังคมภาคใต้

- ๒.๑.๑ ความหมายของโนรา
- ๒.๑.๒ ตำนานเกี่ยวกับโนรา
- ๒.๑.๓ ประวัติความเป็นมาของโนราจากลายลักษณ์อักษร
- ๒.๑.๔ ประวัติการแสดงโนรา
- ๒.๑.๕ ความสัมพันธ์ของโนรากับสังคมภาคใต้

๒.๒ การแสดงโนรา

- ๒.๒.๑ รูปแบบการแสดงโนรา
 - ๒.๒.๑.๑ การแสดงโนราประกอบพิธีกรรม
 - ๒.๒.๑.๒ การแสดงโนร่าบันเทิง
- ๒.๒.๒ องค์ประกอบการแสดง

๒.๒.๒.๑ คณะนิเวศ

๒.๒.๒.๒ เครื่องประกอบการแสดง

๒.๒.๒.๓ โรงนิเวศหรือสถานที่แสดง

๒.๒.๒.๔ การร้องและการรำ

๒.๓ นิเวศสายซุนอุปถัมภ์นิเวศกร(พุ่ม เทวา)

๒.๓.๑ สายตระกูลนิเวศ

๒.๓.๒ ต้นตระกูลนิเวศสายซุนอุปถัมภ์นิเวศกร(พุ่ม เทวา).

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

๓.๑ แผนการดำเนินการวิจัย

๓.๒ แหล่งข้อมูล

๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓.๑ การค้นคว้าเอกสาร

๓.๓.๒ เอกสารตำราทางวิชาการ

๓.๓.๓ งานวิจัยและวิทยานิพนธ์

๓.๓.๔ การสังเกตการณ์

๓.๓.๕ การบันทึกภาพ

๓.๓.๖ การสัมภาษณ์

๓.๓.๗ คำถามในการสัมภาษณ์

๓.๓.๘ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

- ๓.๔ การตรวจสอบข้อมูล
- ๓.๕ วิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ เสนอผลการวิจัย
- ๓.๗ สรุป

บทที่ ๔ พัฒนาการการแสดงโนราสายซุนอุปถัมภนรากร(พุ่ม เทวา)

๔.๑ ช่วงที่ ๑ การเกิดขึ้นของโนราซุนอุปถัมภนรากร (พุ่ม เทวา) (พ.ศ.๒๔๓๔-๒๔๖๘)

๔.๑.๑ รูปแบบการแสดงของคณะโนราพุ่มเทวา

๔.๑.๑.๑ โนราพิธีกรรมหรือโนราโรงครู

๔.๑.๑.๒ โนราบันเทิง

๔.๑.๒ ขั้นตอนการแสดง

๔.๑.๒.๑ ขั้นตอนการแสดงโนราโรงครู

๔.๑.๒.๒ ขั้นตอนการแสดงโนราบันเทิง

๔.๑.๓ องค์ประกอบการแสดง

๔.๑.๓.๑ คณะโนรา

๔.๑.๓.๒ เครื่องประกอบการแสดง

๔.๑.๓.๓ วรรณกรรมและบทร้อง

๔.๑.๓.๔ โรงโนราหรือสถานที่แสดงโนรา

๔.๑.๔ การสืบทอดการแสดงโนราสายซุนอุปถัมภนรากร(พุ่ม เทวา)

๔.๑.๔.๑ ขั้นตอนการฝึกโนราของท่านซุนอุปถัมภนรากร

(พุ่ม เทวา)

๔.๑.๔.๒ การสืบทอดทำรำ

- ๔.๒ ช่วงที่ ๒ การสืบทอดคณะโนราขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) ของลูกศิษย์ (พ.ศ. ๒๔๖๙-๒๔๘๐)

๔.๒.๑ รูปแบบการแสดงของคณะโนราพุ่มเทวา

๔.๒.๑.๑ โนราพิธีกรรมหรือโนราโรงครู

๔.๒.๑.๒ โนราบันเทิง

๔.๒.๒ ขั้นตอนการแสดง

๔.๒.๒.๑ ขั้นตอนการแสดงโนราโรงครู

๔.๒.๒.๒ ขั้นตอนการแสดงโนราบันเทิง

๔.๒.๓ องค์ประกอบการแสดง

๔.๒.๓.๑ คณะโนรา

๔.๒.๓.๒ เครื่องประกอบการแสดง

๔.๒.๓.๓ วรรณกรรมและบทร้อง

๔.๒.๓.๔ โรงโนราหรือสถานที่แสดงโนรา

๔.๒.๔ การสืบทอดการแสดงโนราสายขุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่ม เทวา)

- ๔.๓ ช่วงที่ ๓ ลูกศิษย์รุ่นแรกทั้ง ๑๐ คน เป็นนายโรงและตั้งคณะของตัวเอง (พ.ศ. ๒๔๘๑-๒๕๐๖)

- ๔.๔ ช่วงที่ ๔ คณะโนราขุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่ม เทวา) กลับมารำโนราอีกครั้ง (พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๑๕).

๔.๔.๑ รูปแบบการแสดง

๔.๔.๑.๑ โนราพิธีกรรมหรือโนราโรงครู

๔.๔.๑.๒ โนราบันเทิง

๔.๔.๑.๓ โนราสมัณนิยม

๔.๔.๒ ^๓ขั้นตอนการแสดง

๑. ^๓ขั้นตอนการแสดงโนราสมัณนิยม.

๔.๔.๓ องค์ประกอบการแสดง

๔.๔.๓.๑ คิณะโนรา

๔.๔.๓.๒ เครื่องประกอบการแสดง

๔.๔.๓.๓ วรรณกรรมและบทร้อง

๔.๔.๓.๔ สถานที่แสดงหรือโรงแสดงโนรา

๔.๔.๔ การสืบทอดการแสดงโนราสายขุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่ม เทวา)

๔.๕ ช่วงที่ ๕ การฟื้นฟูศิลปะโนราแนวอนุรักษ์ของโนราสายขุนอุปถัมภ์

นรากร(พุ่ม เทวา) (พ.ศ. ๒๕๑๕ – ๒๕๓๘) เป็นเวลาประมาณ ๒๓ ปี

๔.๕.๑ รูปแบบการแสดง

๔.๕.๑.๑ โนราพิธีกรรมหรือโนราโรงครู

๔.๕.๑.๒ โนราบันเทิง

๔.๕.๑.๒ โนราสมัณนิยม

๔.๕.๒ ^๓ขั้นตอนการแสดง.

๔.๕.๒.๑ ^๓ขั้นตอนการแสดงโนราพิธีกรรม

๔.๕.๒.๒ ^๓ขั้นตอนการแสดงโนราบันเทิง

๔.๕.๒.๓ ขั้นตอนการแสดงโนราสมัณนิยม

๔.๕.๓ องค์ประกอบการแสดง

๔.๕.๓.๑ คณะโนรา

๔.๕.๓.๒ เครื่องประกอบการแสดง.

๔.๕.๓.๓ วรรณกรรมและบทร้อง

๔.๕.๓.๔ สถานที่แสดงหรือโรงแสดงโนรา

๔.๕.๔ การสืบทอดการแสดงโนราสายขุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่ม เทวา)ของ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาโรช นาคะวิโรจน์

๔.๕.๔.๑ วิธีการสืบทอดการแสดง

๔.๕.๔.๒ ขั้นตอนการฝึกทำโนรา

๔.๕.๔.๓ การสืบทอดทำรำ.

๔.๖ ช่วงที่ ๖ โนราสายขุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่ม เทวา)สมัยปัจจุบัน พ.ศ.

๒๕๓๘ – ปัจจุบัน(พ.ศ. ๒๕๕๓)

๔.๖.๑ รูปแบบการแสดง

๔.๖.๑.๑ โนราพิธีกรรมหรือโนราโรงครู

๔.๖.๑.๒ โนราบันเทิง

๔.๖.๑.๓ โนราสมัณนิยม

๔.๖.๒ ขั้นตอนการแสดง.

๔.๖.๓ องค์ประกอบการแสดง.

๔.๖.๓.๑ คณะโนรา

๔.๖.๓.๒ เครื่องประกอบการแสดง

๔.๖.๓.๓ วรรณกรรมและบทร้องโนรา

๔.๖.๓.๔ โรงโนราหรือสถานที่แสดงโนรา

๔.๖.๔ การสืบทอดการแสดงโนราสายขุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่ม เทวา)ของ

อาจารย์ธรรมนิตย์ นิคมรัตน์

๔.๖.๔.๑ วิธีการสืบทอดการแสดง

๔.๖.๔.๒ ขั้นตอนการฝึกโนรา

๔.๖.๔.๓ การสืบทอดท่ารำ

๔.๗ สรุปการแสดงโนราสายขุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่ม เทวา)

๔.๘ ลักษณะเฉพาะของการแสดงโนราสายขุนอุปถัมภ์นรากร

๔.๙ วิเคราะห์พัฒนาการของการแสดงโนราสายขุนอุปถัมภ์นรากร

(พุ่ม เทวา)

๔.๙.๑ พัฒนาการรูปแบบการแสดง

๔.๙.๒ พัฒนาการขั้นตอนการแสดง

๔.๙.๓ พัฒนาการขององค์ประกอบการแสดง

๔.๙.๔ พัฒนาการของการสืบทอด

๔.๙ สรุปพัฒนาการของการแสดงโนราสายขุนอุปถัมภ์นรากร(พุ่ม เทวา)

บทที่ ๕ สรุปและเสนอแนะ

๓. นำวิทยานิพนธ์ขึ้นสอบเพื่อขอจบการศึกษา

๓.๗ สรุป

จากการที่ผู้วิจัยได้วางแผนการดำเนินการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอนตามแผนการดำเนินการวิจัยที่ได้วางไว้ โดยเริ่มศึกษาเอกสารขั้นต้นจากหนังสือวิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความทางวิชาการ และเอกสารชั้นรองจากการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ จากนั้นผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้ศึกษามาตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล เช่น ประวัติความเป็นมาของการแสดงโนราสายขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) ลำดับสายตระกูลโนราขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่ม เทวา) องค์ประกอบการแสดงโนราและขั้นตอนการแสดงโนรา ในช่วงต่าง ๆ ความเชื่อในการแสดงโนรา และการแสดงโนราในพิธีกรรม ชนบนิยม ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๕-ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๓) มาเรียบเรียงข้อมูลแล้วบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร พร้อมทั้งเสนอเป็นรูปเล่มวิทยานิพนธ์